

Sundbyberg 2021-10-27

Diarienummer: Ju2022/02331

Vår referens:
Jeanna Isacson
jeanna.isacson@funktionsratt.se

Mottagare:
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L2@regeringskansliet.se

Remissvar över Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv (SOU 2022:38)

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 50 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på jämlika villkor. Vår vision är ett samhälle för alla.

Funktionsrätt Sveriges allmänna synpunkter

Sverige har i och med ratificeringen av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning åtagit sig att personer med funktionsnedsättning får tillgång till information och upplysning om reproduktiv hälsa och familjeplanering samt tillhandahållande av medel som behövs för att de ska kunna utöva denna rätt (artikel 23.1b). Sverige har även förbundit sig till att säkerställa ändamålsenligt stöd till personer med funktionsnedsättning i utövandet av deras ansvar för barnens fostran när det gäller förmynderskap eller godmanskap för barn, vårdnad om barn och adoption eller liknande (artikel 23.2). Funktionsrätt Sverige tillstyrker därför intentionen och förslagen i denna remiss vilka rimmar med konventions andemening.

Funktionsrätt Sverige delar utredningens uppfattning om att förslagen kommer få positiva konsekvenser för de vuxna som finns i barnets närhet, såväl rättsliga föräldrar som sociala föräldrar. Utredningen uppmärksammar särskilt hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter till föräldraskap. Samhällets stöd till familjer där en eller flera föräldrar har en funktionsnedsättning har dock fortfarande brister. Ansökan om utökad assistans via LSS har lett till orosanmälningar vilket uppdagades i [TV4-programmet Kalla Fakta](#). Funktionsrätt Sveriges och RFSUs gemensamma projekt "Min sexualitet – min rätt" lyfter även i rapporten "[Föräldrar på \(o\)lika villkor](#)" hur stödsatser brister i koordinering eller i att ta föräldrarollen i beaktning vid beslut (TV4, 2022; RFSU och Funktionsrätt Sverige, 2022). I vårt remissvar över det förbättrade regelverket för [VAB SOU 2022:31](#) belyser vi de förutsättningar föräldrar till barn med funktionsnedsättning och kroniska sjukdomar möter i sin vardag. I ett beslut från Socialstyrelsens rättsliga råd nekades en kvinna med dövblindhet assisterad

befruktning. Beslutet överklagades men Förvaltningsrätten gav sedan rätt till Socialstyrelsen. [Domen har mött kritik och beskrivits som fördomsfull, felaktig och skadlig](#). Vi uppmanar därför lagstiftare att tydligare anlägga ett funktionsrättsperspektiv för att förändringarna i föräldrabalken så att dessa inte riskerar att tillämpas diskriminerande i framtiden.

Vi anser att utredningen idag saknar en analys om funktionsrätt och hur vissa förändringar av de familjerättsliga reglerna skulle kunna påverka föräldrar med funktionsnedsättning och deras familjer. För att föräldrabalkens regler om föräldraskap ska kunna utformas för att bli mer överskådliga, enhetliga, heltäckande, könsneutrala och inkluderande samt enklare att tillämpa krävs alltså ett tydligare intersektionellt perspektiv, där funktionsrättsperspektivet kontinuerligt behöver säkerställas. Ett sådant synsätt underlättar och inkluderar så att inget barn, förälder eller grupp blir exkluderade i eventuella förändringar i föräldrabalken.

Funktionsrätt Sveriges synpunkter på utredningens förslag

Funktionsrätt Sverige tillstyrker utredningens förslag men önskar särskilt kommentera avsnitt 13, 14 samt 16.

- **Utökade möjligheter till adoption (avsnitt 13)**
- **Åtgärder för familjer där fler än två vuxna tar föräldraansvar (avsnitt 14)**
 - **Föräldrafullmakter (avsnitt 14.9.)**
- **Konsekvenser av våra förslag (avsnitt 16)**

Motivering Funktionsrätt Sveriges synpunkter på förslagen

Utökade möjligheter till adoption

Vi tillstyrker att för att en adoption ska beviljas krävs exempelvis att den bedöms vara lämplig och att barnets bästa är det som har tyngst vikt. Vi vill dock uppmärksamma varsamhet när lämplighet bedöms i tillämpningen av lagen efter den nya regleringen trätt i kraft så det inte sker på diskriminerande grunder. Det kvarstår emellertid fortfarande förlegade förmodanden att personer med funktionsnedsättning inte förväntas vara eller vilja bli föräldrar.

Vidare föreslår vi att kraven relaterat till adoptivföräldrarnas civilstånd (13.4) avskaffas i sin helhet, till förmån för en friare bedömning med utgångspunkt i barnets bästa. Att förenkla den språkliga utformningen skulle underlätta förståelsen av förändringarna i föräldrabalken för personer med funktionsnedsättning, och bidra till universell utformning av lagstiftningen. Det är också positivt om en könsneutral reglering av föräldraskap inte exkluderar personer vars könsidentitet inte överensstämmer med den binära uppdelningen av juridiskt kön. Ett könsneutralt språk bör därför genomsyra samtliga avsnitt i utredningen (12.5.2).

Åtgärder för familjer där fler än två vuxna tar föräldraansvar

I delen som handlar om åtgärder vilka syftar till att förenkla familjers vardagsliv och som bygger på samförstånd och delegation av ansvar till en social förälder vill vi poängtera att föräldrapenningen för den sociala föräldern (14.7.12) inte bör minskas eller ställas mot om den sociala föräldern får andra underhållsbidrag, så som aktivitetsbidrag kopplat till LSS-beslut eller dylikt. Vi är också positiva till att parter ska erbjudas utvidgade verktyg och stöd genom samarbetsamtal rörande umgänge utanför domstol. En önskvärd utvidgning av möjligheterna till samarbetsamtal anordnat av kommunen (14.7.6) vore att säkerställa att föräldrar oavsett form av föräldraskap, i synnerhet sociala föräldrar, erbjuds en samordnad individuell plan (SIP), för att få rätt och koordinerat stöd i sitt föräldraskap, med hänvisning till barnets bästa. En föräldrafullmakt (14.7.10) skulle dessutom kunna användas som underlag för SIP och visa hur insatser är tätt sammankopplat med ens föräldraskap, speciellt i egenskap av social förälder. Detta skulle positivt kunna påverka föräldrar med funktionsnedsättnings förmåga att delta i beslut som rör barnet och därigenom bidra till barnets bästa. Föräldrafullmaktshavaren är inte en vårdnadshavare men det behövs ett förtydligande kring hur det säkerställs att en föräldrafullmakt inte nekas på grund av okunskap, åsidosätts godtyckligt eller på diskriminerande grunder av tredje man (14.9.3)

Insyn rörande information via digitala plattformar är inte bara komplicerat för familjer med fler än två föräldrar. Även om utredningen inte stödjer en självständig rätt till insyn och information för sociala föräldrar (14.7.7) anser vi att förslagen (14.8) utgår från en normfungerande förälder utan hänsyn till att dessa digitala plattformar eller andra informationsinsatser i sig själva kan vara otillgängliga för föräldrar med funktionsnedsättning, oberoende juridisk föräldrastatus. Funktionsrätt Sverige föreslår därför att när ett uppdrag ges till berörda aktörer och myndigheter om att ta fram insatser så bör dessa vara universellt utformade från början (14.8.3).

Konsekvenser av våra förslag (avsnitt 16)

I utredningens förslag saknas en fördjupad konsekvensanalys om hur förslagen påverkar föräldrar som har en funktionsnedsättning samt barn med funktionsnedsättning (16.2). Det finns ytterligare skäl att analysera och överväga hur tillgång till tjänster och stöd, såsom assistans vid omsorgen för barnet, påverkas och kan underlättas för föräldrar med funktionsnedsättning. Vi menar därför att en tydligare konsekvensanalys av situationen för föräldrar med funktionsnedsättning samt barn med funktionsnedsättning kan stärka och bidra till en större möjlighet att delta i beslut som rör barnet på ett likvärdigt sätt och barnets rätt till dennes föräldrar. Sammanfattningsvis önskar Funktionsrätt Sverige understryka att alla föräldrar med funktionsnedsättning, och i synnerhet sociala föräldrar med funktionsnedsättning, får samma möjligheter som andra föräldrar att ha kontakt med

sitt barn och delta i beslut som rör barnet, och att det finns lösningar för att underlätta detta.

Det är av stort värde att lagen genom de förändringar som föreslås blir mer tillgänglig, tydlig och lättare att genomföra. Att sociala relationer synliggörs och stärks är viktigt för både barnet och den vuxne, och visar att rättigheter kan samexistera. Avslutningsvis är Funktionsrätt Sverige positiva till att den nya regeringen har skickat SOU 2022:38 på remiss och vi välkomnar att förslagen som utredningen lyfter inom sin tid blir ny lagstiftning.

Med vänlig hälsning
Funktionsrätt Sverige

Nicklas Mårtensson
Generalsekreterare